

Em. archiwainy IBL

INSTYTUT
BADAŃ LITERACKICH PAN
BIBLIOTEKA
00 330 Warszawa, ul. Nowy Świat 4
T. 1. 26-68-83

Společnost jména Adama Mickiewicze ve Lvově a její publikace.

(Pamiętniki Towarzystwa literackiego imienia Adama Mickiewicza w Lwowie.)

Podává *Edvard Jelínek*.

U příležitosti převezení ostatku Adama Mickiewicze z Montmorency u Paříže do Krakova, kdež uloženy jsou ke konečnému odpočinku vedle královských hrobů na Vavelu (dne 4. července r. 1890) vytkla řada slavnostních řečníků význam pěvcův pro veškeren národ polský. Předseda Krakovské akademie nauk, hr. Stanisław Tarnowski, pravil zejména: „Mickiewicz udeřil ve velkou směs mohutných tónů. Rozlehla se ta velká Píseň, v níž zní vše, co bylo jádrem v dějinách polských — i v srdcích polských. V této písni žije Třetí máj i řez Pragy; v ní zní stesk polského vojína na potulce světem, ba i ton žalmu polského národa. Zní tam rytířský hlahol i ton prorocké předzvěsti, a nade vším nese se ton Legií. Píseň tato neviditelná, rozcházející se jako světlo slunce, vše proniká, vše osvětluje a vše oživuje. Dziady: z nich vytryskají všechny slzy polského srdce. Wallenrod: v nem bouří všechna mohutnost naší lásky i nenávisti! Pan Tadeáš: v něm jest život náš, obyčej náš, země naše — celá duše naše! Pravdu dim, Mickiewicz jest štítem, jest zenitem, jimž slunce naše stanu' o v samém poledni, a poledne toto nemá ani soumraku, ani západu.

Byl Mickiewicz králem — neboť jest jedním z velkých na světě duchů; byl bohatýrem — neboť sebe i nás obestřel slávou; byl vítězem — neboť vnikl do nových říší myšlének a nadšení; byl obnovitelem — neboť obnovil síly života našeho a slovo polské k nevidané moci rozučil. Byl on konečně i mučedníkem, neboť v srdci jeho sešly se všechny naše trýzně a muka... Podobně též vyznačil stanovisko pěveovo k národu nejpřednější z žijících básníků polských Adam Asnyk: „Po ztrátě naší nezávislosti, kdy nedostávalo se nám již králů i hetmanů, kdy královský štít s orlem a pohonem padl na kolbišři dějin, Prozřetelnost poslala Polsee nového vůdce. Bohatýr ten povznesl padající v prach korouhev přemoženého národa, vynesl ji ze zmatků nešťastných válek i pohrom, a rozvinul ji znova v blankytu oněch vysiu, k nimž nedostupuje přemoc nepřítzně. Pod berlem svým shromáždil poeta všechnu věrnou brať svého národa, povolal k životu živly uspané a vedl je do velikého boje ideje... Mickiewicz vyzbrojil národ, dal mu v písni nesmrtelný život. Také jiní národové mají zástupy velkých poetů a myslitelů, kteří tůřčí myšlénkou opanovali své doby a dodělali se všcobečně lidského významu; ale není žádného v jich řadách, jenž by láskou postihl jádro (rdzeń) národního života tou měrou, jako Mickiewicz. Postihnul on minulost, ří-

tomnost a budoucnost, touhy i naděje. Neboť zdrojem jeho nadšení a tvoření byla především nejčistší, nejhlubší láska... Do pantheonu všeobecně lidské poesie vstoupil Mickiewiczem věstec veskrz národní a vnesl do něho v podobě brilantů písní slzy svých spolubratří. Jestliže Mickiewicz zablesknul se živoucím světlem velké hvězdy na výšinách všesvětové poesie, pro Poláky byl on sluncem, jehož oživující paprsky proniknuly vítězně pohrouženou v hrobový spánek zemi. Hned první jeho vykročení stalo se projevem probouzející se nové vesny národa, prvním rozletem orla a výbuchem omladlé síly, hlásící se k činu..." (Dle zápis.).

Z úryvků těchto dvou památných řečí nejpříhodněji vysvitá, jak sami Poláci pozírají na svého prvního pěvce. Při takovém pojmání, pochopení a ocenění jest patrné, že i vědecká stránka u všeobecném zájmu pro básníka nemohla zůstávati v Polsce ladem. Ze zářivé trojice velkých polských poetů dostávalo se Mickiewiczovi ve skutečnosti také nejvíce pozornosti, nejzřejmější ovšem v literatuře samé. Mickiewicz má dues v Polsce již svou značnou literaturu, některá díla jeho objasňují se obsáhlými monografiemi, a'e systematického kultu literárního a kritického rozboru básníkovy života a tvoření ujalo se teprv „Towarzystwo literackie imienia Adama Mickiewicza“, založené r. 1886 ve Lvově. Dovolíme si tuto podati zprávu o pozoruhodné a záslužné činnosti společnosti Mickiewiczovy, zvláště pokud se týče publikací, vydaných její péčí.

Účelem společnosti jest sbírání a pořádání materiálů vztahujících se ke spisům a životu předního polského básníka, objasnění spisů a života jeho, významu básníkovy pro společnost, jeho stanoviska v literatuře polské, jakož i poměru jeho ke spisovatelům domácím a cizím. Zároveň má společnost pečovati o rozšíření děl Mickiewiczových a vůbec buditi proň i básně jeho zájem co nejživější. Podle stanov svých vydává společnost od r. 1887 objemné Pamětníky, jichžto vyšlo redakcí prof. Romana Pilata dosud pět svazků (I. str. VII., 279; II. str. 382; III. str. 380; IV. str. 411; V. str. 363. Ve Lvově 1887, 1888, 1889, 1890, 1891.). V nich skládá redakce vedle samostatných rozprav a kritických studií také drobnější příspěvky (miscellanea), materialy, jakož i recenze a zprávy o současných publikacích, dotýkajících se Adama Mickiewicze v nejširším smyslu tohoto slova. Podávajíc tuto o Pamětníkách zprávu, předpokládáme ovšem u čtenáře známost aspoň hlavních rysů Mickiewiczova života a básnického tvoření, k čemuž literatura česká již od starších časů dosti hojně poskytlá příležitosti.¹⁾ Společností podati se v kruhu

¹⁾ Překlady do češtiny: Osmero znělek, přel. J. K. Chmelenský. Čas. Česk. Musea 1828. Vidění, přel. Jar. Kamenický, Květy 1834. Na mladost, přel. V. Štulc, Květy 1834. Tři Budrysové, přel. V. Štulc, Květy 1835. Konrad Wallenrod, přel. Václ. Štulc, Praha 1837. Na den sv. přijímání, přel. M. L. Č., Česká včela 1838. Farys, přel. B. Kořínek, Lumír 1851. Útěk, ballada, přeložil J. P. Koubek, Časopis Českého Musea 1852. Vojvoda na čekání, přel. J. P. Koubek, Časopis Českého Musea 1852. Můdráci, přel. Václ. Štulc, Zlaté klasy 1864. Beduin, přel. J. Kolář, Zlaté Klasy 1856. Černohorec v Benátkách. Rozmluva. Sen, přel. J. P. Koubek. Sebrané spisy Koubkovy. V Praze 1857. Znělky Krymské, přel. J. Kolář, Lumír 1863. Sonety, přel. J. Roth, Zlatá Praha 1864. Svitězanka, přel. J. V. Hora, Zlatá Praha 1864. Honba na medvěda (z Pana Tadeáše), přel. P. Sobotta, Zábavy myslivecké, díl III. V Praze 1868. Na číhání, přel. M. Krajník, Květy 1868. Sonety Krymské a Farys, polsky s českým překladem Josefa Koláře. V Praze 1868. Pani Twardowska, přel. K. Havlíček, Havl. Sebrané spisy. V Praze 1870. Tři Budrysové, přel. Karel Havlíček, tamtéž. „Zdania i uwagi“, přel. Karel Havlíček, tamtéž. Alpuhar z Konrada Wallenroda, přel. J. Goll, Květy 1871. Renegat, přel. Ot. Mokry, Obrazy života 1873. Divčina v okurkách (úryvek z II. zpěvu Pana Tadeáše), přel. J. Tesar, Obrazy života 1873. Arcimistr, přel. Fr. Doucha, Světozor 1874. Dobrý večer, přel. Fr. Doucha, Světozor 1874. Pani Twardowska, přel. Bedř. Peška, Světozor 1874. Plod zápasu, přel. Fr. Doucha, Obrazy života 1874. Marii, přel. Fr. Z., Světozor 1875. O samotě, přel. Fr. Z., Světozor 1876. Vrosenka, přel. J. Soukup, Světozor 1877. — Kniha překladů Mickiewiczových (Grażyna, Konrad

svém soustřediti téměř všechny povolané badatele Mickiewiczova genia, kteří jsouce řádnými členy sdružení, ukládají jmenovitě v Pamětnících výsledky svých nejnovějších výzkumů, dotýkajících se ovšem již nejpodrobnějších stránek speciálního studia. Každá fáse Mickiewiczova života i tvoření dochází rozboru již tak podrobného a zkoumáný tak hloubavého, že zjev velkého básníka každým novým ročníkem jmenovaných publikací stává se ve všech stránkách jasnejším a určitějším — pokud ovšem úplný nedostatek pramenů není na závadu. Je to velký a sympathický akt piety k znamenitému básníku, který také jinak podstatně se stává mocně osvěcujícím papskem širšího polského hlediště. V životech lidí jako Mickiewicz poznáváme právě životy celých národů, neboť „dechy a vzdechy jejich nejsou jen výronem jich osobitosti“.

Předmětém hned několika rozprav, v Pamětníku uverejňených, jest Konrad Wallenrod (viz Sládkův překlad, vydaný Českou Akademií jako II. svazek Sborníka světové poesie) Josef Tretiak rozbírá Ideu Wallenroda (I. str. 3—26). Zjevení se Wallenroda vzbudilo neslýchaný dojem v současném mladém pokolení. Mikuláš Malinowski čta ho v rukopise pověděl okamžitě, „že v každém národě a věku čísti se bude“. Ale po okamžitém zápalu nastala reakce, kterou však sám básník předešel, neboť již r. 1827 psal Odyńcovi: „Z Wallenroda niebardzo jestem rad, są pięknie miejsca, ale nie wszystko mi przypada do smaku“, a k tomu ještě brzy po vytištění básně povzdechnul si v důvěrném dopisu k příteli (r. 1829) „O! gdybyśmy wszyscy (zaczawszy ab ego) nie tak prędko drukowali!“ Mochnacki nazval Konrada „pravdivým jako účet“. O idej samé Mochnacki se nerozepsal, a Mickiewicz prý dopouštěl jen domýšleti se, že ideou jest apotheosa patriotismu. Tedy zrada? Słowacki ani tak z přesvědčení, jako spíše z nechuti proti Mickiewiczovi příkré zaujal stanovisko, a Cybulski ve svých přednáškách odsuzuje ideu zrady, „která má národ spasiti“, jako nekřesťanskou a nemorální. Konečně prof. Nehring vyslovil úsudek, že „myšlenka, kterou básník chtěl vložit do své historické povídky, nemohla býti jiná, nežli že neobvyčejné položení rolí neobvyčejné lidi a k neobvyčejnostem je vede“. Ani prof. Chmielowski nerozřešil otázku tuto, a p. Tretiak pokouší se rozřešiti ji v tom smyslu, že Mickiewicz zradu neměl na mysli jako čin a prostředek bezprostřední. Dovidáme se, že básník skládaje Konrada změnil prvotní svůj plán. Píseň Vajdeloty má p. Tretiak za apotheosu národní poesie, za básnický manifest. V tomto hymnu poprvé došel plného výrazu zvláštní charakter polského romantismu, zvláště jeho směr patriotický. Poesie dle Mickiewiczze nebyla sférou odloučenou od života. Účel

Wallenrod, Sonety Krymské, Ballady, Dziady, Drobné básně). Přel. Václav Štulc: Sebrany spisy básnické. V Praze 1878, díl II. Reduta Ordonova, přel. Fr. Kvapil, Ruch 1886. Vymazalova „Slovanská poesie“. V Brně 1878 str. 122—207 (obsahuje hlavně také otisky starších překladů výše jmenovaných). Loučení s vlastí, přel. Fr. Chalupa, Koleda 1879. Tři Budrysové, přel. V. A. Jung, Koleda 1879. Astronomie Vojského (z Pana Tadeáše), přel. El. Krásnohorská, Osvěta 1879. Dziady (úryvek), přel. Fr. Chalupa, Ruch 1880. Pan Tadeáš čili poslední zájezd na Litvě, přel. El. Krásnohorská. V Praze 1882 (Poesie světová, díl XXI.). Konrad Wallenrod, přel. J. V. Sládek, (Sborník Světové poesie. Vyd. Česká Akademie. Ročník I. č. II. V Praze 1891) atd.

O životě a tvoření Adama Mickiewiczze: Adam Mickiewicz. Napsal Josef Kolář. Almanach Máj na r. 1862. — Adam Mickiewicz, napsal Jan Erazim Sojka. Naši mužové, biografie a charakteristiky mužů slovanských. V Praze 1862. Adam Mickiewicz, napsal L. Dolanský, Koleda 1878. Adam Mickiewicz na Rusi, napsal E. J., Lumír 1878. Vilenská mládež, napsal E. J., Lumír 1879. Adam Mickiewicz, napsala El. Krásnohorská, Světozor 1881. Z domácnosti Adama Mickiewiczze, napsal Fr. Kvapil, Hlas Národa 1890 č. 181, 185, 187, 189. Ženy a milenky slov. básníků, sepsal Fr. Kvapil, V Praze 1893. Maryla (v cyklu „Hrdinky polské poesie“), napsal Fr. Kvapil, Zlatá Praha 1886 (Rozbor I., II. a III. části Dziadů). Adam Mickiewicz a Aleksandr Puškin, napsal Em. Fait. Výroční zpráva real. gymn. v Praze 1886. Historie literatur slovanských, sepsali A. N. Pypin a V. D. Spasovič. Podle druhého vyd. z rušt. přel. Ant. Kótík. V Praze 1881. Díl II. str. 147—181. a j. v.

*

její nespočíval jen v tom, aby se stala osladou a ozdobou života, aby ušlechťovala jen lidské pojmy a obyčeje; nikoli, dle něho byla ona hlasem svědomí národa, trvala proto, aby byla vtělena, aby dávala idealy. aby vešla v krev i kost. — Způsob, jehož se chytil Wallenrod ku pomstě otčiny, není zradou, již se dopustil vzhledem k rádu, nýbrž jest to ona hloubka patriotického citu, která se nezalekla ani tak strašlivého prostředku. Wallenrod zaskvěl se básníkovi na zašřeném obzoru litevských dějin jako ideal vlastence, jenž otravuje sobě celý život, aby tím docílil okamžik triumfu vlasti.

K podobné výslednici vede také studie Vladimíra Spasowicze „Konrad Wallenrod“ (III. str. 121—151) Autor vylíčil ovzduší Mickiewiczovo ve Vilně. poukazuje ku značnému vlivu Byrona, který také v Konradu zůstavil zřejmé stopy. Prvním idealem Mickiewiczovým byl Napoleon, druhým Byron. V chvíli tvoření Gustava v Konradu byl Mickiewicz rozhodným byronistou, ano i politická stránka Byronova měla na polského básníka vliv. Ale povahou byli oba básníci od sebe velice vzdáleni. „Od přírody byl M. při vši své energii bytostí mravně zdravou, všem příznivou, vesele naladěnou, hotovou do všeho se vpravovati, slovem byl to člověk jako ku štěstí utvořený.“ Ale pozdější události otrávil tuto jeho pohodnou náladu štěstí. Nastalo věznění a vyhnanství, jež následovalo po milostném sklamaní. Tehdáž dle slov vajdeloty Walter „štěstí doma nenalezl, neboť nebylo ho v otčině“. Tu ovládlo duši básníkovu mocné rozhodnutí: zřící se osobního štěstí, nehledati ho, žíti toliko jiným a směřovati jenom ke štěstí všeobecnému — toužením i obětmi. „Konrad Wallenrod“ jest prvním vtělením tohoto rozhodnutí.

„Poesie onoho času,“ praví p. Spasowicz, „poesie velká, ona romantická poesie polská byla všeobecným projevem národního odrození nejen mravního, ale i náboženského a esthetického. Byla především znamením a začátkem socialní metamorfosy. Vyznačovaly ji také neslychaná smělost nevyzkoušených před tím vzletů, jakož i víra, tryskající přímo ze srdce. Ze samých bolestí a jedů života (osudy kleslé Polsky) destilovaly se oživující a osvěžující nápoje... Kdyby „Konrad Wallenrod“ byl čímsi ve způsobě traktátu *Il Principe* Macchiavelova, to jest systemem a teorií politiky, vydával by dle toho také ovoce, měl by v životě i praktice potomstvo a následování; než ukázalo se, že celý národ, místo aby wallenrodoval v Petrohradě, v Berlíně neb ve Vídni, šel cestami docela jinými... Kdyby „Konrad Wallenrod“ obsahoval trebas jen kapku onoho jedu, jež v něm připouštějí ruští publicisté nejnovějšího času — nikoli literáti, uprostřed nichž Mickiewicz Konrada psal a s nimiž obcoval, kteří skladbu tuto několikráte na ruský jazyk přeložili — tu není víře podobno, aby jedu toho nepoznali již svým vlasteneckým instinktem ti, kteří si ve Wallenrodu až do r. 1863 libovali (!). Však úvod k Wallenrodovi přeložil sám Puškin; Lermontov jej následoval (Izmail Bej) ...“

K tomu Spasowicz připomíná také „Večerní rozmluvu“ Mickiewiczovu z r. 1830, která patrně má na zřeteli Wallenroda:

Gdym w obec bliźnich dobył z głębi duszy
 Głos przeraźliwszy, niżli jak cierpienia,
 Głos wiecznie grzmiący w piekielnej katuszy,
 Cichy na ziemi: głos złęgo sumienia —
 Sędzio straszliwy! Tyś ognie rozdmuchał
 Sumieniu złęmu — a Tyś mię wysłuchał.

Byl tedy Mickiewicz velkým idealistou, a jest viděti, že věřil, že píseň poetova může lahoditi spory národů. „Poesie tato nevede k pomstě a zradě, nýbrž povznášá, oživuje a rozehrívá.“ (Přirov. naši předmluvu k Sládkovu překladu Konr. Wallenroda.) —

Josef Kalleubach v článku „O improwizacji Kourada“ (IV. str. 3—33) nazývá tuto skladbu korunou tvůrčí síly básníkovy a vyslovuje mínění, že zůstane v dějinách polského národa největším symbolem jeho duševních muk. „Kdysi šťastnější, dá Bůh, pokolení se svatou hrůzou čísti bude tuto skladbu.“ V práci této zároveň nalézáme zajímavou zprávu, že M. r. 1827 zaměstnával se myšlénkou sepsati drama „Barbora Radziwillovna“, k čemuž však nedošlo, jakkoli sám historik Lelewel poskytnul básníkovi historický materiál. Zevní pobudku k Barboře dal nepochybně Puškin. Mickiewicz byl přítomen onomu památnému večeru u ruského básníka Věněvitinova, kdy Puškin u přítomnosti četných přátel předčítal svého „Borysa Godunova“. Tragedie tato způsobila ohromný dojem. „Po jejím přečtení vrhli se přátelé do náruči, tiskli se, prolévali slzy nadšení.“ Odtud Mickiewicz stále již projevoval interes pro historické drama. Odvícovi psal r. 1828. „Nedej se zastrašovati obtížemi prvního kroku: jsi mlád, zdrav, v síle nadání; kdybys ještě deset dramat spálil, zbude ti ještě čas k sepsání dvaceti dobrých. Já jich několik hodil do ohně.“

Stať „Źródła historyczne Konrada Wallenroda“ od W. A. Bruchnalského (III. str. 102—119) probírá historickou stránku Konradova. Spisovatel přichází k výslednici, že mylné bylo ono stanovisko kritiky, která Konrada Wallenroda klade do r. 1391—4. Z citovaných udajů vychází na jevo, že fabuli básně v značné části náleží položití do časů dřívějších, t. j. Viuricha z Kniprody, které připadají do l. 1351—81, což velice mění náhled historiků. —

Přistupujeme nyní k rozpravám a úvahám, dotýkajícím se jiných skladeb a stránek Mickiewiczovy tvorivosti.

„O księgach pielgrzymstwa“ píše hr. Stanisław Tarnowski (III. str. 41—66). Toto dílo nevyhovuje již našim názorům, jest již jen výtvozem svého času a převratu, který se v Mickiewiczovi udal v jeho emigračním životě. „Jako úmysl jsou Księgi pielgrzymstwa“ výborné, jako pojetí jsou v části mylné, jako provedení jsou nepřijemné (przykre). Podstatou ideje „Księg“ jest, že Polska, která zachovála ducha víry, lásky a obětavosti, ustanovena jest od Boha k tomu, aby stala se vykupitelem světa. „Dane jest narodowi waszemu, dziedzictwo przyszej wolności świata“ i „dana jest narodowi waszemu moc zmartwychwstania“, „boście wierzący, kochający i nadzieję mający“. Ale tato polská emigrace nebyla ve skutečnosti tím ideálem, který Mickiewicz chtěl míti neb měl před očima, když psal Księgi. Pozoruhodna jest charakteristika polské emigrace (str. 48, 49). Jako židé, když přechali z Egypta, tak i polská emigrace žila v myšlénce, že blouzení po poušti skončí se návratem do pravé otčiny, a místo svého nového pobytu pokládá jen za zatímní. Emigrace strádala velmi mnoho, bídou, vnitřním bojem i rozkoem. Obraz rozháranosti. Mickiewicz vycítil, že emigrace a apostoové její nedospějí ke splnění velké národní misse, ale chtěl jim otevřítí oči, aby spatřili, jací jsou, k čemu jsou povoláni a čím býti mají. Proto napsal Księgi. Než práce tato se minula se svým účelem. „Księgi pielgrzymstwa“, dí hr. St. Tarnowski v závěru, naznačují vážnou chvíli v básníkově životě a vážný obrat v jeho duši. Jest v nich sice vysoký ideál křesťanský a polský, skutečný a čistý, ale zároveň proniká jimi zárodek národní domýšlivosti, chorobné neúnavnosti a osobní hrdosti.

„Odu do młodości“ uvažuje Ludvík Finkel (III. str. 157—165). Oda tato byla posledním nejmohutnějším výrazem filareckých poesii Mickiewiczových. Vliv Schillerův, v básni zřejmý a citáty doložené, nejví se v té míře, aby oda mohla býti nazvána následováním. Jeť samostatným výbuchem, zejména „velkolepou apotheosou mladosti, apotheosou energie mladého, láskou a jednotou silného ducha.“

Genesis „Farysu“ uvažuje Roman Pilat (II. str. 125—134 — Miscellanea). Obsáhlá studie prof. Petra Chmielowského „Estetyczno-krytyczne poglądy Adama Mickiewicza“ (II. str. 3—34. III. str. 3—40, V. str. 3—42) není ještě ukončena; podotýkáme tudíž jen tolik, že vážený spisovatel si umínil, postupně ukazovati na přetvořování se ponětí velkého iniciátora nového směru polské literatury, který mocně působil netoliko vlastní svou tvořivostí poetickou, ale i theoretickými náhledy tu a tam projevovanými na rozvoj domácího písemnictví. V těchto theoretických názorech Mickiewiczových pozorovati lze 4 nejvýznamnější období. V prvním jest M. vyznavačem t. zv. theorie klassické, v druhé jeví se jako bojovník romantismu, ježž do polské literatury uvádí, v třetím (od r. 1830—1841) přetvořuje theorii romantismu, pronikaje jí prvky buď mystickými nebo přímo opačnými — realistickými, ve čtvrtém konečně činí theorii pod vlivem messianismu již úplně závislou na svých názorech o reformě nábožensko-společenské.

Adam Bełcikowski v zajímavém příspěvku „Dramat Mickiewicza Konfederaci Barscy“ (II. str. 35—65) podrobuje úvaze dramatickou činnost básníkovu, pokud se týče skladby, určené pro francouzské obcenstvo. Studie tato založena jest na nemnohých zprávách současných osobností francouzských (Georges Sandová, d'Agoult, Alfred de Vigny, Mallefille) a na dvou zachovaných aktech řečeného dramatu. Jakkoli básníka vedla ke spisování pro francouzskou scenu tíseň finanční v emigraci, přece i tu ustupoval praktický úmysl ideálu. Básník snažil se hrou svou především dosíci také prospěchu vlasti. Příležitost byla zajisté mnohosiobná. Pozvednouti hlasu svého v metropoli civilisace, promluvit k tisícům a získati v cizině pro národní věc sympathie jejich, to nemohlo se Mickiewiczovi nezamlouvat. Proto zvolil sobě za thema právě konfederaci Barskou, onen památný okamžik rozpadající se již Polské. Poetovi šlo patrně o to, aby ve chvílích, kdy vlast jeho potřebovala soucitu Evropy, usnadnil této, by pochopila vlastenecké utrpení, snažení i bojování Polska. Legendární postava kněze Marka a bohatýr Pulawski měli stanouti před světem a rozohniti srdce francouzských posluchačů. Toť politická tendence Konfederatů Barských, v jejichž řadách byli také Francouzové (Dumouriez).

Pokud však lze souditi ze zachovaných dvou aktů dramatu, nehověla práce tato scenickým požadavkům, což potvrdili také francouzští současníci, kteří drama četli v rukopisu, — ačkoli našli v něm jinak „množství krás, citu a myšlének“ (Mallefille). Autor lituje ztráty celého rukopisu, ale tvrdí zároveň, že tato skladba nezaujala by čelnějšího místa v tvořivosti polského genia. Proč? „Útvor ten psán byl vlivem vůle a ne nadšení.“ —

K Mickiewiczovu pobytu v Rusku a k literárním reflexím jeho táhne se přednáška prof. Vladimíra Spasowicze: „Mickiewicz i Puszkina przed pomnikiem Piotra Wielkiego“ (I., str. 27—78). O vzájemném poměru obou básníků psáno po různu již mnoho; přátelství jich dotvrzuje také Mieckiewiczův vládný verš:

Znali się z sobą nie długo lecz wiele
I od dui kilku już są przyjaciele...

Autor shrnuv všechny nejdůležitější momenty přátelství obou básníkův, mezi nimiž teprv po r. 1830 prohloubila se „propast“, vyplývající jen z nehod politických osudů a neporůjící jinak vzájemné jich názory k sobě (jako lidí a pěvců), obrací pozornost k velice zajímavým parallelám, k nimž podnět dávají vlastní skladby obou básníků. Oba zpracovali jednu myšlenku, vzniklou patrně v přátelském rozhovoru. Thematem rozmluvy byl kritický názor na Petra Velkého, tvůrce nynějšího Ruska. V 68 řádcích úryvku „Pomnik Piotra Wielkiego“ vložen jest v ústa A. Puškina názor na tvůrce Ruska („Pielgrzym

coš dumał nad Piotra kolosem — A wieszcz rosyski tak rzekł cichym głosem“). Podobně osnovou kritického názoru jest nitka ruské básně, která zadržena byvši současnou censurou, dostala se teprve do pohrobniích spisů Puškinových: „Mědnýj vsadnik“. Vzájemný poměr obou pěvců rozbírá p Spasowicz do podrobná.

„Byly to dva celkem sobě nepodobné temperamenty,“ dí spisovatel v závěru, „dva tak různé živly, jako na př. granitová skála (k níž, jak známo, přirovnával Mickiewiczze Sig. Krasínski) a pohnutá mořská vlna, která za každého období dne jinými se mění barvami. Oba byli romantiky, oba měli se za politiky, ačkoli jimi nemohli pro nedostatek příslušného nadání.“¹⁾

Několik statí, v Pamětnících uveřejněných, věnováno jest zkoumání cizích vlivů ve skladbách Mickiewiczových. Tak W. A. Bruchnalski podává „Reminiscencye v Panu Tadeuszu z Homera, Wergiliusza i Tassa“ (II., str. 95—124). Spisovatel vychází ze stanoviska, k němuž podnět dává známá rozmluva Goetheho s Eckermannem. „Já,“ pravil Goethe, „děkuji za mnohé Řekům a Francouzům, za mnohé Shakespearovi i Goldsmithovi. Hlavní věcí jest míti duši, která miluje pravdu a běže ji odtamdud, kde ji nalézá.“ Z toho stanoviska správně zpytuje a rozbírá spisovatel reminiscence z klasických literatur v Panu Tadeaši. Sám Mickiewicz úplně uznával význam klasických literatur pro rozvoj nového písemnictví. Odyniec zaznamenal: „Adam pravil, že nikdo nezískal si více zásluh o literaturu polskou než Dmochowski a Petr Kochanowski, první překladem Illiady a Eneidy, druhý Osвобоzení Jerusalema — neboť teprve těmito překlady dostala se u nás ve známou poesie skutečně velká. — „O wplywie Schillera na poezie Adama Mickiewiczze“ píše Nikolaj Mazanowski (IV., str. 103—134). Také Schiller zůstavil ovšem sledy své v M., ale jen v prvním období jeho tvořivosti a jen ve způsobě zákmitů. V pozdějším čase stal se duch Goetheův polskému básníku srozumitelnější; při jeho záři zbledla poněkud hvězda Schillerova. Snad se k tomu přičinil básníkův pobyt v Rusku, kde toho času kultus Goetheův nesmírně byl rozšířen. Jaksi ironicky vzpomíná Mickiewicz v „Drodze do Rosyji“ o důstojníku Němci, který „popěvuje sobě Schillerovy sentimentální písně, dorážel na hřbety kolem jdoucích vojáků“. V rozpravě své „o kritikách a recensentech“ našel Mickiewicz slova nadšení pro Byrona a Goetheho, ale Schillera ani slovem nevzpomíná. Čas mistrů minul (v pozdějším čase). dí autor, Mickiewicz rozvinul při jich pomoci vlastní svá křídla, ale mistr (pak) mocí představ a citů uměl bez pomoci jiných raziti sobě cestu k samostatným vzletům. — V příspěvku ke genesis Konrada Wallenroda „Mickiewicz a Moore“ rovněž W. Bruchnalski ukazuje ku reflexím, jaké Moore zůstavil v polském pěvci (Dobra noc — Rondeau).

Do jaké míry ujímaly se skladby Mickiewiczovy v jiných literaturách, objasňují vedle vytknuté již studie V. Spasowicze (vzhledem k Rusku) drobnější zprávy prof. Emiliana Ogonowského „Mickiewicz w literaturze rusko-ukrajinskéj“ (II., str. 168—173) a Bulhara Chrysta Kessiakova „Mickiewicz w literaturze bulgarskéj“ (II. str. 173—175). Na Ukrajině záhy vešly v známost skladby M-ovy; již r. 1827 básník Petr Artemowskij-Hulak pořídil volný překlad ballady „Paní Twardowska“. Později překládal některé básně do ukrajinštiny Polák Tomáš Padura, dvorní pěvec emira Václava Rzewuského. Celkem však překládán na Ukrajině M. málo, což připisujeme ovšem také té okolnosti, že polština v této zemi velice byla běžná. Nicméně soudí Ivan Franko (Petr. Kraj 1885 č. 46), že vliv Mickiewiczův na tvořivost Tarasa Ševčenky byl mnohem větší, než dosud se vykládalo. (Srov. Ševčenkovy básně „Sen“ a „Petersburg“.) Zároveň vyslovuje prof. Ogonowski

¹⁾ Srov. Adam Mickiewicz na Rusi. Lumír 1878.

mínění, že neobrácena větší pozornost na polského věstce v Ukrajinské literatuře proto, že lidová poesie rusko-ukrajinská jest nevyčerpatelným zřídlem pro tvoření skladeb romantických a dum historických. — Chrysto Kessiakow jmenuje všeho všudy 4 překlady bulharské, ale vyslovuje domnění, že Bulhaři zajímali se o Mickiewiczze nepochybně již r. 1855, kdy básník zemřel v Cařihradě. Toho času měli Bulhaři v Cařihradě do jisté míry politické a literární ohnisko. Současný Carogradskij Věstník, spisovateli nepřístupný, obsahuje snad několik zpráv Mickiewiczze se dotýkajících. — K Čechům se nese zejména stručný zápis Františka Krčka „Z korespondenci Czelakowskiego (III., str. 199—201), v němž nejdůležitější jsou slova, která r. 1829 Čelakovský psal Kamarytovi. Čelakovský okamžitě porozuměl Mickiewiczovi a nadšen byl jeho básněmi, které dostav do rukou četl po celou noc. — Zbývá ovšem ještě důkladněji vyšetřiti stanovisko Mickiewiczovo v české literatuře, nejen po stránce četných českých překladů, ale i po stránce bezprostředního jeho vlivu na některé české básníky a spisovatele. Není pochybnosti, že Lvovská společnost ve svých Pamětnících dříve nebo později i tuto mezeru vyplní. Jeť celá řada vděčných motivů spojujících Mickiewiczze s naším národem a s naší literaturou. Pobyt jeho v Praze (r. 1829) a v českých lázních, a zvláště jeho přednášky o slovanských literaturách v Paříži nebyly s hlediska českého ještě náležitě prozkoumány. Jen mimochodem podotýkáme tuto, co zaznamenal T. Ziembra: Hanka snažil se přiměti Mickiewiczze, aby napsal báseň, jejíž bohatýrem by byl Žizka. Hanka přislíbil k tomu konci dodatí polskému básníkovu potřebné látky. V korespondenci A. Mickiewiczze (díl III., str. 117) nalézá se i list V. Hanky, kterýmž on r. 1837 povzbuzuje M. k opětné návštěvě Prahy, aby tím lépe mohl využítkovati materiál o Žizkovi. Niewiarowicz taktéž potvrzuje, že z úst Mickiewiczových slyšel o tomto úmyslu, ano tvrdí, že Mickiewicz skutečně báseň takovou psal (Ruch liter. Lvovský). Rukopis však ztratil se nepochybně ve Florencii, kdež M. meškal r. 1848. Rovněž L. Siemienskému oznámil Mickiewicz r. 1840 ze Strassburgu, že chystá báseň o Žizkovi. (Slovanský sborník 1882 str. 56.)

Přistupujeme nyní k Mickiewiczovým přednáškám o slovanských literaturách v pařížském Collège de France. Roman Pilat v článku svém „Glosy publicystiky emigracyjnej o pierwszych wykladach Mickiewicza w Collège de France“ (III., str. 67—101) konstatuje hned předem, že jest věcí divnou a hodnou uvážení, že současné emigrační časopisectvo polské zaujalo v té příčině hned z počátku vůči vlastnímu krajanu, ozářenému již tehdež slávou velkého básníka — stanovisko po většině nepříznivé, kdežto publicistika francouzská posuzovala „slovanské přednášky“ shovívavě a přichylně. Příčinu toho jest hledati v poměru, v jakém byl Mickiewicz již od delšího času k emigraci. Mickiewicz vzdálil se téměř nadobro od politického života svých krajanů v Paříži; protivno mu bylo ono neplodné a křiklounské politikování, které mu „požíralo čas a kazilo humor“. Psal Odyńcovi r. 1833: „Jedni mne zde nenávidí, druzí křivě na mne hledí, doktriněři mají mne za blázna.“ Patrně tedy, že žil s rodáky v poměrech dosti napjatých a když pak zasednul v Collège de France na stoličce, již polská emigrace v celku připisovala význam více politický než vědecký, měl proti sobě již mnoho predsudků a nespokojenců. Vytýkali mu ve svých orgánech netoliko nedostatek věcných znalostí, ale i nedostatek patriotismu! Jest ovšem na bíledni, že tehdejší emigranti ve své většině žádali od hlasatele slovanských literatur něco jiného, než věcnost výkladů. Politika stála v popředí. Proti výpadům bránila Mickiewiczze sice hrstka střízlivých přátel, ale pohříchu nedostí energicky a úspěšně. Již jmenování Mickiewiczovo za profesora (dříve než se z Lozany přesídlil do Paříže, r. 1840) dalo nejradikálnějšímu emigračnímu časopisu „Nowa Polska“ podnět k vášnivému článku „Pan Mickiewicz i Słowianszczyzna“, namířený ostře proti osobě

básnikově. Proti tomu ozvala se „Młoda Polska“. Když Mickiewicz výklady své v Paříži zahájil skutečně, třenice nastaly teprve. Podléhaje posléz Towianismu a upadáje v mysticismus, Mickiewicz popudil nepřátele své proti sobě ještě více, ano sám jim i zbraně dával do rukou.

O vnitřní podstatě slovanských přednášek mluví prof. Vladislav Nehrिंग: „O paryskich prelekcjach“ (V., str. 43—74). Badatel činí hned předem nárok na jistou shovívavost u posuzování Mickiewiczových slovanských přednášek v Paříži, a to zajisté po právu. Klade důraz na to, že nyní jest málo důkladných znatelů Slovanstva v ohledu historickém, ethnografickém, duševním atd., tím méně teprve za časů Mickiewiczových. Těžko a téměř naprosto nemožno bylo tehdež jednotlivci zorientovati se spolehlivě na poli těchto studií, kde rozdílnost kultury, hranice politické a nedostatek všeliké spojitosti způsobovaly odstředivost. Tudíž ani Mickiewicz nemohl vše věděti z oboru slovanské ethnografie, literatury a archaeologie — a sluší uznati, že vědomosti jeho v tom směru byly nedostatečné. Ale interes věcný pro slovanské věci mohutněl toho času již na celé čáře. Svět slovanský, dí vážený badatel Vratislavský, od konce a začátku našeho století stal se předmětem velice rozšířené a pečlivé pozornosti. Úpadek Polsky s takovým jako Kościuszko bohatýrem, vzrůst ruské moci, vojny Napoleonské, v níž úlohu svou měli Rostopčin i kníže Josef Poniatowski, ukončené kongresem Vídeňským, v němž Rusku i Polsku připadla hlavní úloha, pak srbská válka za nepodlehlost a vzpružení duševního života všech Slovanů, vedoucí k zevnímu i novému životu, vojna rusko-turecká atd. — vše to budilo zájem pro Slovanstvo. Kromě toho se vzdávala slovanská literatura, najmě též slavistika. V Rusku nejprve uznána potřeba zakládání stolic jazyků slovanských, a vláda jala se vysílati mladé badatele za hranice (Pogodin, Prejs, Sreznevskij, Bodjanskij). Brzy po té král Bedřich Vilém IV., jda proudem, založil slovanské stolice při universitách v Berlíně a Vratislavi. Šafaříka volal do Berlína ministr Eichhorn; do Vratislavi povolán Čelakovský (s ním téměř současně historik Roepell). Ale ještě dříve nežli pruská vláda, chtěla Francie zříditi stolicí slovanských jazyků v Paříži. Úmysl ten uskutečnil ministr Cousin, kterému se podařilo získati (séduire) Adama Mickiewicze.

Bylo již naznačeno, že Mickiewiczovy vědomosti nebyly dostatečné. Pronikl zajisté jednotlivosti, ale nikoli celek. Nekonal před tím systematického studia slovanských věcí, ačkoli styk jeho s Levelem již za pobytu ve Vilně a pozdější styk jeho s přívrženci strany slavjanofilské v Moskvě, jakož i pobyt v Praze některý rozhled mu zjednávaly. Podrobnější studie podnikal vlastně teprv v čase přednášek samých, jimž se věnoval se všemožnou svědomitostí. Šafařík napsal r. 1840 Pogodinovi důvěrně: „Aufrichtig gesprochen, ich erwarte da für die Wissenschaft nicht viel.“ To řka měl Šafařík na zřeteli jen přísné požadavky universitních výkladů. Ale takovými výklady v Collège de France Mickiewiczovy přednášky nebyly. Bylat to škola vyššího vzdělání pro obecnstvo ochotníků obou pohlaví, kterážto okolnost žádá dvojnásobné mírnosti úsudku. — Ale čím více ospravedlněné jest mínění, že Mickiewiczovi nedostávalo se k slovanským přednáškám v Paříži systematické přípravy, tím spíše uznání zasluhuje jeho rychlé orientování se v předmětu tak rozlehlém a na onen čas tak obtížném. Jest pravda, že nejedno tvrzení Mickiewiczovo lze dnes popírati, ale nikdo nepopře, že výklady jeho byly něčím docela neobyčejným a že v mnohých stránkách byly zároveň něčím docela originalním. Ke konci vyslovuje autor přání, aby bylo vydáno očištěné francouzské vydání jmenovaných přednášek, a sice dle původních stenogramů nebo zápisků. Zdá se, že pramenů takových již naprosto se nedostává.

K tomu dodáváme ze zprávy Romana Pilata „Wopółzawodnicy Mickiewicza do katedry w Collège de France“ (III., str. 191—192), že o slovanskou

stolici v Paříži r. 1840 kandidoval z Poláků také zejména Jeronym Napoleon Bońkowski, překladatel Šafaříkových Slovanských starožitností a spolupracovník časopisu „Revue slave“. — Konečně v Miscellaneích (III., str. 196) nalézáme zajímavý výňatek z časopisu dnes již velmi vzácného, podaný Frant. Krčkem. „Moravia. Ein Blatt zur Unterhaltung, zur Kunde des Vaterlandes, des gesellschaftlichen und industriellen Fortschrittes“ přináší r. 1841 (č. 64, str. 257) dopis z Paříže, obsahující velice pozoruhodnou charakteristiku Mickiewiczových přednášek. Čteme tam: „... Mickiewicz's Aufgabe ist sehr schwer, da der Gegenstand überhaupt neu ist und er selbst auf diesem Felde nicht vorgearbeitet hat. Er kann sich daher nur nach und nach die nöthigen Kenntnisse erwerben... Zudem ist M. Dichter zuerst, seine jetzige Thätigkeit daher eine andere, und diess eine Schwierigkeit mehr für ihn. Nach meiner Meinung besitzen nur die Čechoslawen Männer, welche wie Šafařík und Palacký diesem Fache ganz gewachsen wären. Denn was universelle Kenntnisse der slavischen Sprache und ihrer Literatur anbelangt, stehen alle übrigen Slaven den Čechoslawen nach. Die Franzosen betrachten Mickiewicz als Dichter und Gelehrten, und doch ist er nur Dichter; Gelehrter soll er erst werden. Seine Professur nöthigt ihn zu Arbeiten, die ihm sonst ferne standen, aber man kann von so einem talentvollen Manne die glücklichsten Fortschritte erwarten... M. befindet sich jedenfalls in einer schwierigen Lage... Er spricht vor einem Auditorium, das von der Gegenwart und Vergangenheit der Slaven die unvollkommensten Begriffe hat, und daher gänzlich unvorbereitet ist für das, was es hören soll; zudem fällt es dem Franzosen überhaupt sehr schwer in den Geist eines anderen Volkes einzudringen und sein Wesen zu begreifen... Böhmen hat er bisher immer sehr ehrenvoll erwähnt, und wie ich vernommen, in seinen einleitenden Vorträgen auf eine ausgezeichnete Weise dargestellt...“

Z jiných samostatnějších příspěvků jmenujeme ještě: „Nieznane szczegóły z nauki Andrzeja Towiańskiego“ od prof. V. Nehringa (II., str. 66—94), studii „Mickiewicz i Brodziński“ od Zd. Hordyńského (IV., 34—102), „Wiersz A. Mickiewicze do Lelewela“ od Rom. Pilata (I. str. 79—96), „Autografy pierwszych trzech ksiąg Pana Tadeusza“ od téhož (V., str. 75—142).

Vedle toho nalézáme v Pamětnících ještě množství drobnějších příspěvků a zvláště cenné materialie k poznání života velkého pěvce. Tak zvláště zajímavým pramenem jsou „Listy o Adamie Mickiewiczu i jego towarzyszach, pisane do Joachima Lelewela w latach 1819—1829. Z rękopisu Biblioteki Jagiellońskiej zebrał Maurycy Stankiewicz (I., str. 145—170). Nalézáme tu zejména obšírné relace z Moskvy od Cipriana Daszkiewiczze a J. Jeżowského, z Petrohradu od Malinowského a Pruszyńského. Nové to doklady přívětivosti, jakou projevovala ruská společnost svého času polskému básníku. Podstatnou příčinou byla tu patrně sama osobnost Mickiewiczova a skladby jeho, které vzbuzovaly všeobecné nadšení. Píšeť ku př. Daszkiewicz z Moskvy dne 7. ledna 1827: „Polevoj jeví se býti stále naším přítelem, admiruje polský jazyk a učí se mu, ale výslovnost má úplně českou.“ Dále čteme v dopisu téhož ze dne 6. června r. 1827: „Ježto Mickiewiczova poesie obrátila pozornost Rusů na polskou literaturu, projevíli mnozí z nich chuť přiučiti se polštině. Mickiewicz s Františkem (Malewskim) jali se psáti polskou gramatiku pro Rusy, a již jsem viděl několik archů této práce...“ A Mikuláš Malinowski píše dne 25. dubna r. 1828: „... Adam Mickiewicz přijel do Petrohradu dne 22. t. m. Z Moskvy odjíždějícímu básníkovi uspořádali tamější literáti skvělou počtu, darovali mu stříbrný pohár, na němž jsou vyryta jména účastníků a velebitelů Adamova talentu. Deklamovány básně, sepsané u té příležitosti. Loučili se s básníkem slzice. On jim odpověděl improvisací, která vzbudila

takové nadšení, že básník Boratyński, vrhnuv se na kolena, zvolal: „Ah mon Dieu, pourquoi n'est-il pas Russe!...“ K tomu otiskuje Vlad. Bełza v Pamětnících po Mickiewiczu (IV., str. 292—298) řadu dokumentů, připomínající opět šlechtěného knížete Petra Vjazemského, jehož péči zabezpečeno bylo pro Mickiewiczovy sirotky vydavatelské právo otcových skladeb na Rusi, k čemuž bylo potřeba zvláštního carského úkazu. Tedy úplně dřívejšíh zpráv o Mickiewiczově pobytu na Rusi. — Otisky jiných dokumentů a drobnějšíh zpráv objasňují zas jiná období básníkovy života; tak podává vážený redaktor Roman Pilat „Kilka dokumentów urzędowych uniwersytetu wileńskiego z lat 1819—1821“ (III. str. 256—259), Ludvík Finkel výtahy z „Pamiętników Ottona Sliźna“, obsahující zajímavé motivy z času pobytu na Litvě, zejména dotýkající se škol Novohradských, Polockých i Vilenských, jakož i sdružení Filaretů (II, str. 205—238). Konečně zvláště ještě vytýkáme, Vladyslava Wszelaczyńskiego článek „Adam Mickiewicz w muzyce“ (II. str. 192 až 202). Spisovatel zjistil dosud, že bylo do hudby uvedeno 130 Mickiewiczových skladeb. V řadě skladatelů těchto nalézáme Chopina, Lipińskiego, Moniuszka, Noskowského, Paderewského, Żeleńskiego a j.

Z drobnějšíh příspěvků a zpráv, obsažených v pěti knihách „Towarzystwa“, jmenujeme pro rozhled obsažnosti tyto: „Notatka Mickiewicza o Bürgerze“ (V. Bełza I. str. 113), „The meeting of the waters“ (dr. A. Zipper I. str. 118), „Waryanty pieśni filaretów“ (Ant. Sieniecki I. str. 130), „Wiersz Uhlanda“ (dr. R. M. Werner I. str. 138), Listy M. do Flory Laskarys (V. Bełza I. str. 171), „Kilka wspomnień z lat dziecińczyh“ (Chr. Ładzica I. str. 181), „Wspomnienie z Paryża“ (Krystyna I. str. 189), „Z archiwum Ig. Domejki“ (J. Siemiński I. str. 202), „Pieśń myśliwska“ (Fr. Konarski II. str. 144), „Ze wspomnień o moim oju“ (Marie z Mickiewiczů Gorecká, II. str. 238), „List Bulgaryna“ (II. str. 242), „Adama M. tłumaczenie „Farysa“ na język Francuzki“ (dr. Pilat, II. str. 243), „Paryskie wydanie Mickiewicza z własnoręcznymi poprawkami autora“ (V. Bełza, II. str. 247), „Kilka szczegółów o wierszu M. Majtek“ (L. Méyet, III. str. 165), „Nieznany dzienniczek Henryki Ankwiczówny“ (R. Pilat, III. str. 172), „Miscelanea angielskie“ (J. Kallenbach, III. str. 194), „Grażyna, według autografu hr. K. Przędzieckiego“ (A. Bruchnalski, III. str. 215), „Aniela Uzłowska, matka chrestna M.“ (Chr. Ładzic, III. str. 263), „Dzienniczek podróży A. Odyńca“ (Ad. Pług, III. str. 266), „Notaty uniwersyteckie Mickiewicza“ (V. Bełza, III. str. 268), „Przyczynek do genezy ballady Tukaj“ (dr. A. Bełcikowski, IV. str. 135), „Nieznany tekst Farysa“ (V. Bełza IV. str. 142), „Charakterystyka Bajkowa“ (dr. J. Tretiak, IV. str. 150), „Brat poety“ (V. Bełza, IV. str. 185), „Miscellanea Raperswylskie“ (dr. J. Kallenbach, IV. str. 191), „Wyciągi z rękop. Stefana Zana zawierające pisma i przemówienia A. Towianskiego“ (dr. Vl. Nehring, IV. str. 221), „Szczątki autografu Dziadów“ (J. Kallenbach, V. str. 164), „O wierszu do matki Polki“ (V. str. 198), „Niemiecki nekrolog Mickiewicza przez Ryszarda Wagnera“ (V. str. 201), „Przyczynek do sądów Krasińskiego o M.“ (V. str. 202), „Artykuł Brodzińskiego o M.“ (B. Gubrynowicz, V. str. 220), „Artykuł francuzki Mickiewicza o nowoczesnem malarstwie religijnem w Niemczech“ (J. Kallenbach, V. str. 235), „Raport urzędowy Nowosilcowa o Konradzie Wallenrodzie“ (Jos. Tretiak, V. str. 242) a j. Ze soupisu toho patrno, do jakých podrobností vcházějí badatelé Mickiewiczova života.

Poslední oddíly Pamětníků obsahují četné recenze a referáty o současně vydávaných publikacích, dotýkajících se Mickiewiczze, jakož i běžnou bibliografii, domácí i zahraniční, sestavovanou velmi pečlivě.

Činnost „Literackiego towarzystwa imienia Adama Mickiewicza we Lvově“, shrnutá hlavně v rozebíraných tuto publikacích, jest krásným a důstojným projevem kultu největšího básníka polského. Ale není osamoceným pro-

jevem kultu tohoto v Polsce Právě poslední doba dala nám celou řadu velice důležitých a cenných kritických spisů i biografii Mickiewiczových, také jinde a jinak vydávaných. Mohutný obraz velkého genia stává se den ode dne jasnější. Z publikací vyše dotčených dosti jest vzpomenouti: Adam Mickiewicz. Zarys biograficzno-literacki skreślił Piotr Chmielowski Warszawa i Kraków 1886 (dva díly, str. 466 482), Adam Mickiewicz, sa vie et son oeuvre, avec un portrait par Théophile Bérangier. P. Ladislas Mickiewicz. Paris 1888 (str. 382), Żywot Adama Mickiewicza podług zebranych przez siebie materyalów oraz z własnych wspomnień opowiedział Władysław Mickiewicz W Poznaniu 1891 (díl I str. 368, LXII), Pan Tadeusz Adama Mickiewicza. Studium estetyczno-literackie przez dra Henryka Biegeleisena. Warszawa 1884 (str. LXXXVIII. a 361). Album pamiątkowe Adama Mickiewicza, Wydał Władysław Bełza. Lwów 1888 a t. p.

INSTYTUT
 BADAŃ LITERACKICH PAN
 BIBLIOTEKA
 00-330 Warszawa, ul. Nowy Świat 72
 Tel. 26-68-63

F
8380